Bin yıllık çığlık

Posted on 25/10/2017

Dersim'in Hozat ilçesine bağlı Ergan (Geçimli) köyünde bulunan Ermenilere ait kilise, bakımsızlıktan dolayı harap hale geldi. Halen Ermenice yazıtların bulunduğu kilise, Ermenilere ait en eski kiliselerden biri olarak biliniyor.

Hozat ilçe merkezine 15 kilometre uzaklıkta olan Ergan Kilisesi'nin devlet tarafından restorasyon çalışmasının yapılmaması ve hazine avcılarının talanı nedeniyle büyük bölümü tahrip oldu.

Dersim'in en büyük kiliselerinden biri olan Ergan Kilisesi'nin koruma altına alınmasına ilişkin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yaptığı talebe Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu 2012 yılında olumlu cevap verdi. Yetkililer, köye gelerek, kiliseyi koruma altına aldıklarını söyledi. Ancak o günden sonra kimse bir daha uğramadı.

Dersim'in en güzel taş yapısı

Ergan köyünün Ermenice adı olan Yergan Inguzik, Ermenice 'uzun ceviz ağacı' anlamına geliyor. Köydeki manastır, Surp Harutyun ismiyle biliniyor.

Dersimli Levon Lüleciyan'a göre "Dersim'in en güzel taş yapısı olarak ünlenmiş olan bu Vank'ın yıkıntısı bile heybetli ve etkileyiciydi. Ayakta kalan duvarı, düzgün kesilmiş taşlarla örülüydü; üzerinde yontma süsler, resimler, buğday başağı motifleri ve Ermenice yazılar vardı. Duvarın iç kısmında ise çiviyazılı bir kayıt mevcuttu" diyor.

Betondan bir mezar

Dönemin başka manastırları gibi Yergan Inguzik de Ortaçağ'da Ermeni eğitim ve kültürünün gelişmesine hizmet etmiş, burada birçok el yazması eser üretilmişti.

Kilisenin ortasında, köyün, hayatta kalan ve ömrünün büyük kısmını harabeyi definecilerden korumaya çalışmakla geçiren son Ermenisi'nin mezarı vardı. Vasiyeti üzerine köylüleri onu oraya gömmüşler, defineciler bu mezarı da taciz edince, çareyi mezarının üzerine beton dökmekte bulmuşlar. Damı çökmüş, duvarları yıkılmış, yabani otlarla dolmuş bir kilisenin ortasında, göğün altında betondan bir mezar…

Son rahip yakılarak öldürüldü

Fransa ve Amerika'dan her yıl insanların ziyaret ettiği kilisenin 975 yılında inşa edildiği tahmin ediliyor. Kilise, Surp Garabed'e ve Meryem Ana'ya ithaf edildiği biliniyor.

Ergan Kilisesi'nin son rahibi İnce Keşiş de 1915'te Türk soykırımı sırasında kilisenin içinde yakılarak öldürüldü.

Ergan, 1938 katliamında insanların infaz edildiği ve hala toplu mezarların olduğu bir köy. Pilvenk aşiretine mensup yaşlı, genç, çocuk, kadın yaklaşık 200 kişi burada kurşuna dizildi. Burası "Pilvenklilerin Toplu Mezarlığı" olarak da bilinmektedir.

132 kilise var

Bilinen kayıtlara göre Dersim'de, 4 Manastır ve 132 kilise olmak üzere toplam 136 Ermeni ibadet yerinin olduğu düşünülmektedir.

Kaynak: Yeni Özgür Politika